

Maastricht in 1961

Voor elke afzonderlijke mens, maar ook voor een menselijke gemeenschap, zoals een stad er een is, geldt, dat een voorbijgegaan jaar zich bij het terugkijken vertoont als een weefsel, waarin kleine en grote teleurstellingen zowel als kleine en grote successen gezamenlijk het patroon bepalen. Het gaat in de loop van het jaar dikwijls geheel anders dan men zich vooraf voorstelt en soms lukt het nauwelijks om te doorzien welke waarde voor de toekomst een bepaalde gebeurtenis heeft. Zeker voor het overheidswerk is het niettemin nodig, dat elke handeling en elk uitstel van handeling zorgvuldig wordt overwogen en dat naast de onmiddellijke werking de betekenis voor de toekomst voor ogen wordt gehouden. In een tijd als deze, waarin op elk gebied wordt gestreefd naar steeds grotere levensgemeenschappen, heeft een stad niet alleen het recht, maar ook de plicht, haar eigen karakter te behoeden en te versterken. Vooral voor hen die aan deze gemeenschap leiding mogen geven is het goed zo af en toe terug te zien, om na te gaan tot welk patroon de verschillende besluiten en handelingen in de loop van de tijd zijn samengeweven, en om dan deze ervaring weer te kunnen benutten bij het verdere werk. Dit jaaroverzicht, in opdracht van het Maastrichtse stadsbestuur samengesteld, wil daartoe voor onze stad een bijdrage zijn.

**„Jao diech höbs us aon 't hart gelege,
Mestreech door alle ieuwe heer! . . .“**

De Maastrichtenaar is inderdaad „door alle ieuwe heer“ zich zelf gelijk gebleven in de liefde voor zijn stad. In de bijna twintig eeuwen van haar bestaan heeft de oorspronkelijk Romeinse nederzetting een ontwikkeling doorgemaakt, waarin landbewerking, nijverheid en handel met toewijding en ijver werden beoefend, maar waarin ook de liefde voor de geboortestad in tijden van oorlogsgeweld zware offers wist te brengen. In deze spiegel der historie weerkaatste de faam van Maastricht als middeleeuwse kultuurstad, als handels- en industriecentrum maar ook als een plaats, waaraan de bewoners hun hart verpand hadden, met een bijna chauvinistische toewijding.

Door eigen wilskracht en ondernemingszin herstelde de stad zich van de maatschappelijke inzinking van de negentiende eeuw, en zo kondigde zich de twintigste eeuw aan met een meer dragelijk levenspeil, in een versnelling van het innerlijke en uiterlijke groeitempo.

Deze vaart van ontwikkelingen volgde „Mestreech door alle ieuwe heer“ met een bewonderenswaardig aanpassingsvermogen. De versnelling van het tijdrad ontmoet de stad nu zelfs in een felle levensbewoogenheid der bewoners.

Het jaar 1961 voegde zich in de na-oorlogse periode van de laatste vijftien jaar met een dynamische ontwikkeling. Wetenschap en cultuur blijven er hand in hand gaan, daarnaast stuwt de moderne techniek de industriële uitbreiding, en het stormachtig ritme van onze tijd legt een gejaagd tempo van uitbreiding en vernieuwing op.

Maastricht heeft de modernisering en de

stedelijke uitbreidingen tevens met liefdevolle zorg gericht op een harmonieuze en stijlvolle ontwikkeling, welke de toekomst wil verbinden met de glorie van een eerbiedwekkende monumentenstad en een historische cultuur.

Deze aanpassing vergt een moeilijke en uiterst delikate inspanning van de verantwoordelijke personen en lichamen. De sociale, economische en kulturele belangen eisen een zorgzaam afwegen.

Het jaar 1961 was weliswaar een periode, waarin de jongste Nederlandse kunstakademie haar eigen, moderne behuizing kreeg en waarin verder enkele groot-industrieën belangrijke uitbreidingen ondergingen, maar het afgelopen jaar was overigens niet een fase in de geschiedenis van Maastricht, welke door de annalen van de stad als een opvallend hoogtepunt vermeld zal worden.

Toch gaat 1961 de historie in als een periode met vele belangrijke activiteiten van en in onze stedelijke gemeenschap. Geestelijk en materieel is er een stempel gedrukt op dit jaar als een tijd van overvloed aan vernieuwingen, met voortzetting van weloverwogen uitbreidingen tot een moderne woon- en leefstad.

Een minister van volkshuisvesting liet zich enkele jaren geleden bij een bezoek aan onze stad de verwonderde opmerking ontvallen, dat men in de ministerraad bij Maastricht altijd alleen maar dacht aan monumenten, maar dat dit inzicht toch klaarblijkelijk onjuist was! . . .

Dit ministerieel kompliment bevestigt ongevraagd de voortvarendheid, waarmee onze stad de krachten van industrialisatie bevordert en het versnelde levenstempo in de vernieuwing en uitbreiding van de stad stuwend tot gelding wil brengen.

Dubbelzware taak van de overheid

De zorg tevens tot handhaving van het historisch beeld van Maastricht maakt de taak om de stad in deze nieuwe tijd aan te passen dubbel zwaar. Bij de normale groei van de bevolking, de industriële ontwikkeling en het treffen van de noodzakelijke sociale en volkshygiënische voorzieningen heeft zij steeds rekening te houden met een historische monumentaliteit, waarin het cultuur-historisch patroon mede moet passen. Als er één stad gevoelig is voor vernieuwing, dan is dat zeker Maastricht! Maar stadsbestuur en bevolking hebben in een uitwisseling van plannen en goedkeuringen de mogelijkheden beseft van aanpassingen, met behoud van oude, onvervangbare schoonheid, en daaraan een harmonische oplossing weten te geven...

De moderne architectuur van de Jan van Eyck academie en de vrijwel voltooide bebouwing van de Stadhuisstraat, om enkele hoogtepunten in de bouwbedrijvigheid van de laatste jaren te noemen, waren de vruchten van een geslaagd overleg tussen stede-

bouwkundigen en aesthetici om de zakelijkheid van de moderne bouw te verenigen met de charme van historische schoonheid. Niet alle bewoners en bewonderaars van onze stad zullen zich met deze oplossingen hebben kunnen verenigen, maar zij zullen het nodige vertrouwen in de kunstzinnigheid der betrokken deskundigen moeten opbrengen.

Maastricht liet zich in zijn afkeuring van een doorbraak van de prachtige westelijke markt wand indertijd niet onbetuigd; het verwierp de plannen zeer beslist, zoals het dit jaar reageerde op een dreigende aantasting van het Vrijthof-oppervlak. Maastricht blijft onverzettelijk waar 't geldt het behoud van de monumentaliteit.

In vele opzichten heeft onze stad niettemin aan de voortdurende wenteling der geschiedenis, ook in 1961, vaart blijven geven. Zo getuigde óók het afgelopen jaar van vele activiteiten op zeer uiteenlopende gebieden, die het toekomstbeeld van Maastricht mede zullen bepalen.

Stedebouwkundige plannen

De uitbreiding van Maastricht als woon- en werkgelegenheid richtte zich in 1961 ook weer in belangrijke mate op de stedebouwkundige ordening. Nadat vóór de tweede wereldoorlog de stadsuitbreiding vooral naar het oosten, naar het Wittevrouwenveld, was gericht, wendde de ontwikkeling der stedebouwkundige plannen zich de laatste vijftien jaren vooral naar de westelijke randstadgebieden. Daar zijn de nieuwe woonwijken van Caberg, Malpertuis en Pottenberg gegroeid tot een modern, royaalruim gebouwde stadsdeel, waarin rond 15.000 mensen zullen gaan wonen.

Het is de onvergankelijke verdienste geworden van de begin 1961 onverwacht overleden stadsarchitect ir. Fr. Dingemans, dat hij jaren geleden reeds de gedachte aan wijkbouw op „parochieschaal” voorstond en in het westelijke stadsdeel tot uitvoering heeft weten te brengen.

Nieuw Caberg, Malpertuis en Pottenberg hebben in hun bouwopzet nog een zij het moderne, maar ietwat traditionele, toets behouden. De ontworpen stadswijken Belfort

en Biesland, waarvan de voorbereiding in 1961 voltooid werd, vragen om aard en karakter van bebouwing aandacht voor de afwijkende inzichten bij de nieuwste stedebouwkundige planning.

In november is met de voorbereiding van het woonplan-Biesland door de uitgifte van terreinen en het bouwrijp maken van gronden voor deze nieuwe woonwijk een begin gemaakt.

Er is met plan-Biesland iets bijzonders aan de hand geweest! Nog niet zo lang geleden overheerste in de woningbouw de z.g. woningwetbouw. Sedert 1945 werd van de gebouwde woningen slechts 18 procent door particulieren, 82 procent echter hoofdzakelijk door woningbouwverenigingen gerealiseerd. Vóór 1940 bouwde men bij voorkeur aparte arbeiderswijken en villa-wijken. De na-oorlogse tijd huldigde de opvatting van een stedelijke uitbreiding met zoveel mogelijk gemengde sociale samenstelling in de bewoning. Caberg, Malpertuis en de Pottenberg zijn daarvan duidelijke voorbeelden.

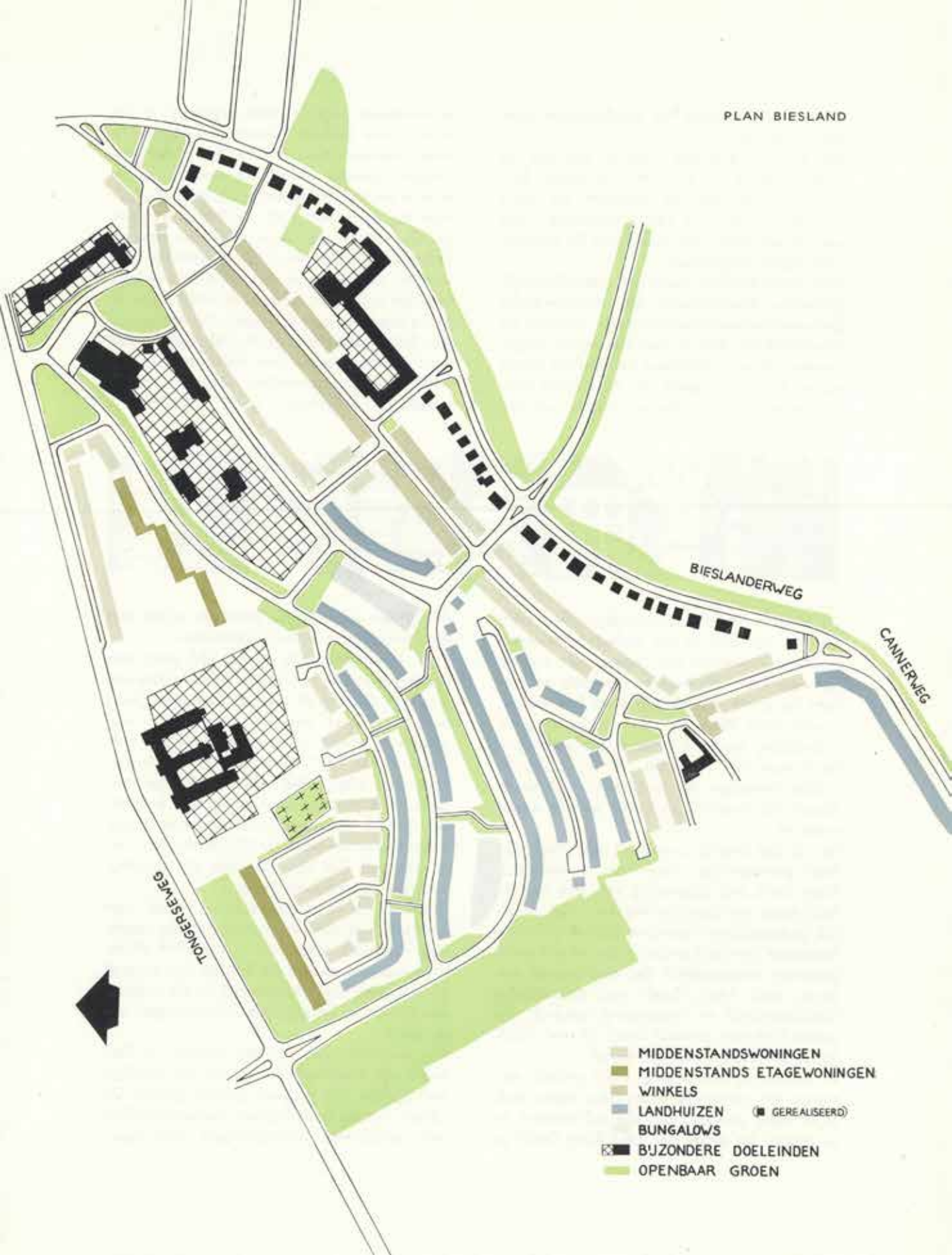
De door het rijk gewijzigde subsidie-regelingen voor de woningbouw hebben echter in de laatste jaren het zwaartepunt verlegd naar de particuliere sektor en wel voornamelijk in handen van grote aannemersfirma's en institutionele beleggers, terwijl daarnaast combinatiebouw van middenstandswoningen voorkwam.

In het plan-Biesland, dat het afgelopen jaar zijn definitieve vorm kreeg, is tegemoet gekomen aan de behoefte aan bouwterreinen voor individuele woningbouw. Het grootste gedeelte der terreinen in dit gebied werd gereserveerd voor bebouwing met kleine landhuizen en bungalows.

Dit woongebied zal zich, met een aantrekkelijke landschappelijke omgeving, aansluiten aan de bestaande bebouwing in het kader van de St. Theresia-parochie. De omvang van de nieuwe woonwijk zal tot 765 woningen beperkt blijven, zodat in het plan-Biesland nog maar 400 nieuwe woningen bijgebouwd kunnen worden, waar-

PLAN BIESLAND

- MIDDENSTANDSWONINGEN
- MIDDENSTANDS ETAGEWONINGEN
- WINKELS
- LANDHUIZEN (■ GEREALISEERD)
- BUNGALOWS
- BIJZONDERE DOELEINDEN
- OPENBAAR GROEN

van er 125 volgens het landhuistype worden uitgevoerd.

Met het plan-Biesland werd dit jaar ook de voorbereiding van het uitbreidingsplan Belfort voltooid, dat het sluitstuk zal gaan vormen in de ring van woonwijken, die aan de westkant van Maastricht de binnenstad zullen begrenzen.

Ook voor Belfort wordt de parochie-wijkgedachte doorgevoerd. De noodzakelijke gemeenschaps-elementen: kerk, scholen en buurtwinkels, zijn in het bouwplan opgenomen. De bouwstructuur van Belfort wordt echter sterk afwijkend van de andere westelijke randwijken. De woningen worden

er weliswaar langs straten gebouwd, er komen ruime parken tussen een strak verkeers-stramien van enkele hoofdverkeerswegen, waarop parochiële wegen, woonstraten en wandelpaden aansluiten, maar... men zal in Belfort toch de indruk krijgen, dat de wegen niet door rooilijnen van de bebouwing maar door brede groenstroken worden bepaald. De huizen en de woonblokken zullen er, schijnbaar nonchalant, in parkaanleg verspreid liggen. De benaming van *Tuinwijk Belfort* geldt wel heel terecht voor de nieuwbouw van deze wijk. Zij zal 1400 woongelegenheden, waarvan 620 in etagebouw uitgevoerd, gaan omvatten.

De Maastrichtenaar is doorgaans erg trots op wat zijn stad in het verleden tot stand bracht; hij overziet het geheel van wat de eeuwen voor hem hebben bewaard en verliest de juiste waardering voor het tempo, waarin men thans aan de vernieuwing en uitbreiding werkt. Bij alle zelfgenoegzaamheid over het verleden zal hij graag in kritiek vervallen en mopperen, dat er in Maastricht eigenlijk zo bitter weinig wordt gedaan!

Nu is dat begrip „weinig“ uiteraard een heel persoonlijke mate van waardering. Maar zelfs met erkenning van alle betrekkelijkheid van beoordeling kan toch moeilijk onderschreven worden, dat het gemeentebestuur met de handen in de schoot heeft gezeten. Integendeel! De na-oorlogse periode, ook 1961, heeft een dynamische werkzaamheid en inspanning gekend, die waarachtig niet beperkt bleef tot wat noodzakelijkerwijze moest gebeuren.

In Maastricht heerst nog altijd gebrek aan goede en geschikte woningen, maar toch is er hard gewerkt om die achterstand in te lopen. De groei der bevolking heeft in

de vijftien na-oorlogse jaren de winst van de woningbouw echter overtroffen.

Eind 1944 beschikte Maastricht over een woningvoorraad van 11000 huizen; daarvan was een belangrijk deel al tientallen jaren oud. Daarnaast verkeert een aantal woningen in meer of minder vervallen toestand. Einde 1961 zal door nieuwbouw (en voor een klein deel ook tengevolge van restauratie met in acht-neming van krotten-opruiming) de woningvoorraad van Maastricht niettemin bijna 21.000 bedragen. Dat is welhaast het dubbele van de woningvoorraad bij de bevrijding.

Uiteraard is deze nieuwbouw vooral verwerkt in de bebouwing van de westelijke randstad. Maar ook „achter“ het Wittevrouwenveld en aan de kanten van Limmel en Heugem heeft Maastricht na de tweede wereldoorlog belangrijke uitbreidingen ondergaan.

Die woningbouw van de laatste 15 jaar heeft aan Maastricht tot nu toe het slordige bedrag van 150 miljoen gulden gekost. De cijfers van de grondkosten, bouwrijpmaken van terreinen, voorzieningen met gas,

elektriciteit en water, rioleringen en straten-aanleg liegen er niet om!...

Behalve met de plannen voor Belfort en Biesland, die in de loop van 1961 gereed kwamen voor aanbesteding van de voorbereidende werkzaamheden, ging de verdere aanleg resp. afwerking van de stedelijke uitbreidingen aan de westelijke randstad, maar ook in Nazareth, Heugemerveld en Heugem, gestaag voort.

Er zijn alweer nieuwe uitbreidingsplannen in bewerking voor oud-Caberg, de St. Hubertusparochie, St. Pieter-Zuid en Wolder. Behalve met de nieuwbouw van woningen heeft Maastricht in 1961 ook te maken gehad met een verdere sanering en krotten-opruiming, vooral in het Stokstraatgebied. Over 1961 kan men de balans opmaken van 26 voltooide restauraties. De Stokstraat, die lange tijd doods en verlaten heeft gelegen met dichtgemetselde en toegespijkerde ramen, begint langzamerhand op verschillende plaatsen weer te leven.

Bij voorkeur worden hier zaken aangetrokken, die aan deze, oudste straat van Maastricht een typisch-kunstambachtelijke en artistieke sfeer willen geven.

Aan de noordzijde en de zuidelijke begrenzing van het Stokstraatgebied kwam in 1961 een vrij vlotte afsluiting met de nieuwbouw van een modern zakenpand op de hoek van het Het Bat-Maastrichter Brugstraat en de fraaie restauratie van een historisch huis aan de zuidelijke punt van de Stokstraat.

Voor de winkelgalerij aan de Smedenstraat is in de laatste maand van 1961 een begin gemaakt met het sloopwerk van de panden aan de noordzijde van deze straat.

Het Boschstraatplan, dat meer gericht wordt op vernieuwing, en daarmee op uitbreiding van het binnenstadgebied, is in 1961 al in de fase van uitvoering gekomen. Bij het Lakenweversplein ontstond door het slopen van een dozijn panden al een open ruimte, welke tijdelijk als provisorische parkeerplaats is ingericht.

Met de bestudering van saneringsplannen in enkele andere stadsdelen werd in 1961 door Openbare Werken een begin gemaakt.

Maastricht aan grote West-Europese vaart

Nu Maastricht voor een drukkere scheepvaart uit het Albertkanaal op de Maas ontsloten werd, wint de stedelijke Beatrixhaven weer aan belang. De officiële opening op 11 december 1961 van de nieuwe grote sluizen-installatie te Ternaaien met het verbindingskanaal naar de Limburgse Maas, is ook voor Maastricht van betekenis.

De Stop van Ternaaien was niet alleen een knelpunt voor de doorvaart van grotere schepen op de internationale waterverbindingen tussen Frankrijk, België en Nederland naar Duitsland, zij raakte het eerst en direkt Maastricht, dat tot dan toe voor de belangrijke West-Europese binnenvaart wat geïsoleerd werd.

De opheffing van de Stop van Ternaaien, en dus het grotere belang van het Juliana-kanaal, was door Maastricht al voorzien door de aanleg van de Beatrixhaven. In 1961 is ook de hoofdontsluitingsweg naar het haven- en industrie-gebied geheel klaar gekomen. De voorbereiding van verdere industrieterreinen in het eigenlijke havengebied, en al dan niet aan water, vorderde in 1961 goed.

De haven is nu ook uit het zuiden bereikbaar geworden voor grotere schepen, tot tweeduizend ton. In de komende jaren wordt de doorvaart-capaciteit van het Juliana-kanaal nog verhoogd door vergroting van de sluizen in dit lateraal kanaal.

De aanleg van de Maastrichtse binnenhaven komt nu meer op gang. Reeds eerder waren acht hektaren grond geschikt gemaakt als aan water gelegen industrieterreinen; 37 hektaren z.g. „droge“ grondcomplexen met aansluiting op wegen en spoorlijn zijn in aanleg. Op 22 december 1961 werd het uitgraven van een insteekhaven met zwaairom aan het Julianakanaal aanbesteed. Daardoor zullen nog eens 35 H.A. industrieterreinen aan water, maar ook aan wegen en spoor, beschikbaar komen. Een 300 meter lange loswal, ter oppervlakte van 8.000 M², zal tot de akkomodatie van deze haven-terreinen behoren.

In het geprojecteerde havengebied wachten nog rond 40 H.A. op industrie-vestiging. Deze gebieden zullen, binnen het algemene havenplan van het Ingenieursbureau Van Kleef, bestemming kunnen krijgen als „natte“ of „droge“ industrie-terreinen, al naar behoeften. Bovendien heeft het Beatrixhavengebied nog een reserve van enkele tientallen hektaren grond. De huidige bouwfaase van de Beatrixhaven is voor ruim anderhalf miljoen gulden aanbesteed. Zij vormt een belangrijke uitbreiding van de mogelijkheden dezer binnenhaven. Het hele plan van de havenaanleg zal in totaal 13½ miljoen gulden vergen!

Maastricht is een sterk geïndustrialiseerde plaats geworden. De overheersende grootindustrieën breidden, ook in 1961, de produktie op het gebied van keramiek, kristal en glas, papier, staal- en cementindustrie nog steeds uit met een versterking van de produktiecapaciteit. De Kon. Nederlandse Papierfabriek en de Enci, de Kon. Sphinx-Céramique en andere industrieën bouwden op de fabrieksterreinen steeds bij. Bijna alle industrieën vragen voortdurend naar arbeidskrachten. En hoewel de arbeidskosten stegen, kon deze stijging in het algemeen door kostprijs-verlagende factoren worden gekompenseerd. De revaluatie van 7 maart 1961 heeft ook op Maastrichtse industrieën invloeden doen gelden, maar de dalende exportopbrengsten, welke men in het afgelopen jaar moest konstateren, zijn veelal door een daling van de grondstofprijzen goeddeels opgevangen. De voorziening met geschoold en ongeschoold personeel bleef moeilijkheden opleveren wegens de overspannen arbeidsmarkt en als gevolg van de concurrentie van de hogere lonen in het omringende buitenland.

Maastricht, dat overigens op zijn gemeentelijk gebied heus niet al te royaal bedeed is met ruimte voor klein-industrie, heeft nu naast het Bosscherveld en het Mockveld plannen klaar voor het voormalige Zinkwit terrein en de Kastanjelaan.

Verkeersproblemen blijven nijpend

De vernieuwingen van een binnenstad brengen onherroepelijk opbraken, en dus voor het verkeer afgesloten straten en pleinen mede. Aan dit onaangename euvel is nu eenmaal niet te ontkomen. Men trooste zich met de gedachte, dat men van die opbraken nog veel meer ongerief had kunnen ondervinden.

Want we moeten het de Dienst van Openbare Werken als een verdienste toerekenen, dat men echt wel bij de uitvoeringsopzet rekening heeft gehouden met de wenselijkheid om het stratenherstel zo te verdelen, dat de minst mogelijke hinder voor het verkeer wordt veroorzaakt. Was de herbestrating aan het Vrijthof bv. niet een voorbeeld van voortvarende werkzaamheid?

Het nieuwe Marktcircuit kwam in de eerste helft van 1961 zo goed als gereed. De afwerking van de hoofdrijbanen „achter“ het Stadhuis wacht nog slechts op de voltooiing

van het gemeentelijk kantorengewbouw; de officiële opening wordt voor 1962 tegemoet gezien.

Eind van het afgelopen jaar trof men de witrode borden voor „werk in uitvoering“ nog aan op belangrijke knelpunten van het stadsverkeer: aan het traject Achter de Barakken-Maagdendries-Statensingel, aan de Kommel en het Kommelplein.

Wijk is nog meer belast met deze verkeershindernissen. Maar daar zijn dan ook belangrijke weg- en verkeersverbeteringen onderhanden. Het hele jaar door vormde de uitvoering van het tunnelplan Scharnerweg een soms wel eens ontmoedigende chaos, maar nu het eigenlijke tunnellichaam langzamerhand in zijn vormen zich gaat aftekenen in het bouwwerk en nu de parallelwegen langs de Scharnerweg voltooid zijn, ziet men toch de voltooiing van het tunnelplan in het verschiep komen.

In samenhang met de tunnelaanleg is de

rekonstruktie van de Wilhelminasingel thans in volle gang. Een nieuwe rijbaan-indeling van deze brede singel maakte het nodig het brede basement van het Mariamonument op de kruising van Stationstraat en Wilhelminasingel te laten verdwijnen.

In de binnenstad zijn de herbestratingen van Spilstraat, Nieuwstraat en Bredestraat in vlot tempo gereed gekomen. De bestrating van het middenterrein van de Markt, uitgevoerd in graniet-kleinplaveisel, werd met vakmanschap uitgevoerd. Het hoogteverschil tussen markt en stadhuis is overwonnen met een brede bordes-trede, waardoor het monumentale gebouw a.h.w. nog meer uit zijn omgeving oprijst.

De Maastrichtse verkeers-situatie in de oude stad met haar nauwe straten zal wel altijd een probleem blijven opleveren voor het nog steeds onstuimig toenemende snelverkeer, tenzij men grote doorbraken door de city zou maken. Zolang echter de Maastrichtenaren met hun liefdevolle eerbied voor het historisch stadsbeeld het voor 't zeggen hebben, zal dat wel nooit gaan gebeuren.

De enige oplossing zal dus moeten worden om de kern van de binnenstad radikaal voor alle verkeer — met uitzondering dan voor het verzorgingsverkeer — af te sluiten. Bij tellingen en waarnemingen is ook dit jaar weer duidelijk gebleken, dat het toenemen van het snelverkeer te Maastricht vrij aanzienlijk blijft, en dat het stratennet van de binnenstad het steeds harder te verantwoorden gaat krijgen.

De Maasboulevard en de derde (zuidelijke) Maasbrug worden, in verband met deze nijpende verkeersproblematiek, dan ook wel heel dringend nodig.

Aan de plannen tot verbreding van de Kommel en tot opruiming van panden, die buiten de nieuwe rooilijnen van straten uitsteken, werd in het afgelopen jaar uitvoering gegeven. Er komt ook schot in de tot standkoming van de buitenring van de stads-singels: de Hertogsingel en de Prins Bisschopsingel zijn al aan de beurt, voor Emmaplein en Statensingel liggen de plannen tot verbetering gereed.

Ten aanzien van de nieuwe verkeersregeling met de zebrapaden als vrije oversteekplaatsen voor voetgangers is de ervaring thans nog te kort om voor Maastricht al konklusies te trekken. Het meest wezenlijke voor het welslagen van de nieuwe regeling zal wel gevormd moeten worden in een goed samenspel van voetgangers en rijverkeer.

Ook in 1961 bleek opnieuw, dat er in Maastricht bepaalde verkeersconcentraties zijn, waar het aantal ongevallen hoger ligt dan elders. Maar Maastricht kent gelukkig geen verkeerspunten, die berucht zijn geworden door geregeld zich daar voordoevende dodelijke of ernstige ongevallen.

De statistiek der Maastrichtse verkeerspolitie vermeldde tot en met november een totaal aan ongevallen van 1755. Bijna 1100 botsingen veroorzaakten lichte materiële schade (blikkreukels noemt men dat!) Er waren 434 gevallen met licht persoonlijk letsel. Bij rond 100 verkeersongevallen werden 96 personen zwaar gewond en er deden

zich in 1961 tot en met november 12 ongelukken voor met dodelijke afloop. Boschstraat, Markt en vooral de Wilhelminabrug waren de verkeersaders met een opvallend groot aantal verkeersongevallen.

Het Maastrichtse politiekorps lijdt al geruime tijd aan een onderbezetting. De toegestane sterkte bedraagt 150 man, maar in feite zijn slechts tussen 130 en 140 mensen voor de dienst beschikbaar. Daarbij zijn dan niet inbegrepen de zes mannelijke en twee vrouwelijke korpsleden (Maastricht kreeg in 1961 zijn eerste vrouwelijke politie-agenten!), die een opleiding aan het Zuid Nederlands Instituut te Doenrade volgen. Voor een zo efficiënt mogelijke dienst-taken-vervulling is de inzet van mobilfoon-auto's vergroot. Verder zijn in het afgelopen jaar plannen uitgewerkt voor inrichting van vaste wijkposten met een minimale maar vrij zelfstandige bezetting voor politiecontrole in de bepaalde wijken.

Opnieuw bleek in 1961 het gemiddeld aantal processenverbaal van misdrijven naar verhouding groter te zijn dan in met Maastricht vergelijkbare steden. Dat wil niet zeggen, dat hier nu de misdaad welig tiert! Wel is, een gevolg van aard en karakter der bevolking, het aantal ruwheidsdelikten, van vrij lichte aard overigens, vrij hoog, maar anderzijds staat ook vast, dat bepaalde misdrijven, waaraan elders weinig of geen aandacht wordt geschonken, bv. bepaalde misdrijven tegen de zedelijkheid, hier met politieel ingrijpen worden bestreden.

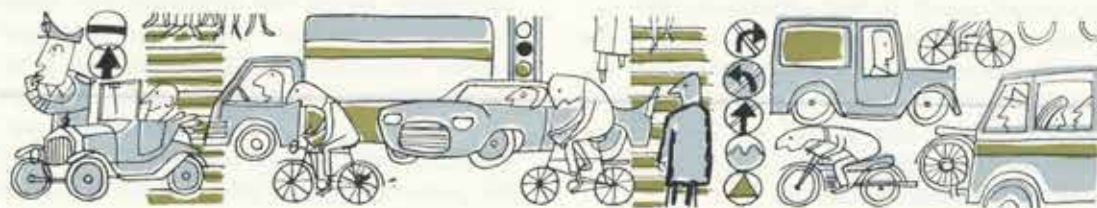
In de verkeersordering verlenen de verkeersbrigadiertjes goede diensten: in het najaar van 1961 diende zich een nieuwe lichter van 377 jongens en meisjes, leerlingen van de hoogste klassen der lagere scholen, aan: het was voor deze „klaar-

overtjes“ een belangrijke dag, toen ze, na een speciale opleiding, door de burgemeester werden geïnstalleerd voor de vervulling van hun beschermende taak van hun leeftijdgenoten. Dank zij mede het verkeersonderwijs dat nu vrijwel op alle scholen, tot zelfs in de kleuterscholen, wordt gegeven, is het aantal verkeersongevallen met schoolgaande kinderen sterk verminderd. Niettemin blijft het verkeersgevaar in Maastricht groot: de stromen toeristen werken de verkeersdrukke en daarmee uiteraard de ongevallencijfers in de hand.

Dit toenemen van het stadsverkeer en de daarmee samenhangende stijging van het aantal verkeersongevallen hebben niet alleen voor de politie maar ook voor de Gemeentelijke Geneeskundige en Gezondheidsdienst hun weerslag doen gelden. Gemiddeld meer dan twee keer per dag hoorde en zag Maastricht in 1961 de witte G.G.D.-ambulances door de stad stuiven op weg om hulp te verlenen bij een of ander ongeluk.

Het aantal „ongevallen-ritten“ steeg in de eerste elf maanden tot 828, hetgeen een stijging betekent van 140 dienstverleningen ten opzichte van de gelijke periode in 1960. Voegt men daarbij het feit, dat het aantal ritten voor ziekenvervoer van 2912 in 1960 steeg tot 3030 in 1961, dan blijkt daaruit wel een belangrijk grotere bedrijvigheid van de G.G.D. in Maastricht.

Opvallend is de sterke stijging van het aantal hulpverleningen in de G.G.D.-polikliniek. In de eerste tien maanden van de twee laatste jaren is er een toename te constateren van 706 hulpverleningen tot een totaal over 1961 van 3311. Deze groeitendens zal zich vrijwel zeker, in gelijke verhoudingen, ook over november en december uitstrekken.

Rond de Bonnefanten: Quartier Latin

Kort na de officiële opening van de Jan van Eyck Akademie op zaterdag 14 januari 1961 door Staatssecretaris mr. Y. Scholten wijdde de K.R.O. een klankbeeld aan het complex van kulturele instellingen in de zuidelijke helft van de oude city: schouwburg, kunstakademie, toneelakademie, concertzaal, natuurhistorische en oudheidkundige musea en het conservatorium, door de Maastrichtenaars al genoemd: „Ons Quartier Latin“.

De baardige jongelui, die zich daarmee onmiskenbaar als leerlingen van een of andere akademie doen kennen, zijn tegenwoordig onverbreekbaar verbonden met het Maastrichtse stadsbeeld, met het quartier latin in het bijzonder. Zij geven karakter aan het artistieke stadsdeel, dat rond het Bonnefantemuseum (de verdere restauratie ervan zal in 1962 volgen) is gegroeid.

De moderne tegenhang in dit historisch stadsdeel vormt de opvallende stijlvolle eigentijdse bouw der Jan van Eyck Akademie. Degenen, die aanvankelijk van mening waren, dat deze moderne architectuur van prof. ir. F. Peutz zou detoneren in de onmiddellijke omgeving van het zestiende eeuwse Bonnefanten-complex hebben zich gewonnen moeten geven: een stijlvol iets is altijd en overal mooi!

Nog in het komende jaar hoopt men aan het nog zo nieuwe kunstakademie-gebouw te kunnen beginnen met de aanbouw van een vleugel, waarin de beeldhouwklasse, tot nu toe ondergebracht in een wrakke barak, een waardige behuizing zal krijgen. De Jan van Eyck Akademie telt in het studiejaar 1961/62 een rekord aantal studenten van 56. Het aantal afgestudeerden bedroeg in 1961 acht, verdeeld over de opleidingen beeldhouwen, monumentaal schilderen, grafiek en vrij schilderen.

De Limburgse Akademie voor Bouwkunst, tot nu toe elders schamel gehuisvest, kreeg sedert oktober onderdak in de Jan van Eyck Akademie; de samenwerking, verbonden aan deze samenwoning maakt een belangwekkende uitwisseling van meningen

en inzichten over architectuur en toegepaste kunst op hoog niveau mogelijk.

De thans elf jaar bestaande Toneelakademie van Maastricht, onder leiding van Willem Tollenaar, leverde in 1961 twee gediplomeerden voor de Nederlandse toneelwereld af. Het is wel geen ruime „produktie“, maar in de uiteraard beperkte kring van beroepsspelers is dit aantal toch bevredigend geweest. De groep van 22 leerlingen der Toneelakademie omvat vele niet-Limburgers. De gediplomeerde eindexaminandaes hebben onmiddellijk een eervolle plaats in de wereld van het Nederlandse toneel gekregen. De toneelakademie is gevestigd in een voormalig weeshuis aan de Lenculensstraat. De gemeente liet het afgelopen jaar een aantal noodzakelijke interieur-verbeteringen aanbrengen voor het toneelonderwijs.

De Stadsakademie voor Toegepaste kunsten zal, als resultaat van een raadsbesluit in november 1961, een nieuw en waardig onderdak gaan krijgen. Deze „kunstnijverheidsschool“ zoals ze bij de Maastrichtenaars nog steeds bekend staat, had in de Cellebroedersstraat een behuizing, welke echt wel tot de krepeergevallen behoorde. De gemeentelijke huisvestingsdienst verhuisde in 1961 uit het voormalige Spaans Gouvernement aan het Vrijthof naar een pand in de St. Jacobstraat. Het Spaans Gouvernement wordt opgeknapt als behuizing voor de belangwekkende Wagner-De Wit verzameling, een kostbare, stijlvolle en historische interieur-aankleding, welke naar het zich laat aanzien, heel wat bekijks zal krijgen.

Een ander raadsbesluit tot restauratie van historische gebouwen betreft de Cellebroederskerk aan de Brusselsestraat waarin een stijlvol kerkorgel de reeds belangwekkende hoeveelheid waardevolle kerkorgels in Maastricht zal komen vergroten. Maastricht heeft voor deze kollektie kerkorgels bijzondere zorg: de orgels in de O.L. Vrouwe Basiliek en in de Lutherse kerk worden, met gemeentesteun, gerestaureerd.

Maastrichtse onderwijs-zorgen uitgebreid

Het schromelijke tekort aan scholen in Maastricht heeft ook in 1961 maar een heel matige verlichting ondergaan. Wij kunnen ons indenken, dat de wethouder van Onderwijs zich uitermate verlaten gevoelt tussen al de bouwplannen, waaraan de Maastrichtse raad toch met volle overtuiging zijn goedkeuring en medewerking verleende.

Om volwaardige onderwijsvoorwaarden te krijgen zou Maastricht voor het lager onderwijs nog ruim 200 lokalen erbij moeten hebben, voor een deel als uitbreiding en verder ook ter vervanging van verouderde gebouwen. Bovendien moet onze stad om in de behoeften te kunnen voorzien zeker nog 65 lokalen voor kleuteronderwijs hebben en 14 gymnastieklokalen.

In het afgelopen jaar kon slechts met de bouw van één lagere meisjesschool in Wolder en verder met die van een prot. christelijke school aan de Brouwersweg begonnen worden. De bouw van deze beide scholen zal in de eerste helft van 1962 voltooid kunnen zijn.

Het kleuteronderwijs kreeg voor de ve'e noodzakelijke scholen in slechts één geval rijksgoedkeuring, en dat betrof dan een nieuwe kleuterschool in het Heugemerveld. Voor het voortgezet lager onderwijs zijn de vooruitzichten voor de noodzakelijke nieuwbouw evenmin bemoedigend: bouwplannen en voorzieningen genoeg, maar den Haag beslist!

Het huishoudonderwijs bood in 1961 betere resultaten wat de materiële voorziening betreft. De nieuwe huishoudschool aan het St. Theresiaplein, gebouwd volgens plannen van architect H. van Groenendael, is in gebruik genomen.

In plaats van de uitgeleefde behuizing in het voormalige weeshuis aan de Lenculensstraat beschikt de huishoudschool nu over een riant, modern opleidingscentrum voor leerkrachten n.o. en voor het behalen van diverse vakdiploma's in vrouwelijke beroepen.

Behalve over Wyckerveld beschikt het nijverheidsonderwijs nog over een derde n.o.

opleiding in het scholencomplex aan de Boschstraat, waar onder beheer van de Zusters van het Arme Kind Jezus oa. een opleiding gegeven wordt voor vrouwelijk winkelpersoneel. De nijverheidsschool aan de Boschstraat gaat eerlang verdwijnen naar het westelijk stadsdeel (kant van Caberg), waarvoor de gemeente al een terrein heeft gereserveerd.

In 1960 startte Maastricht als eerste gemeente met een mytylschool aan de Bruselseweg. Al direkt in de loop van 1961 bleek, dat er grote behoefte bestaat aan dit buitengewoon lager onderwijs. De lichamelijk-gebrekkige kinderen krijgen hier een sterk individueel gericht onderwijs met lichamelijke en geestelijke verzorging. Hier wordt prachtig opvoedkundig werk verricht, en tevens een grootse taak van naastenliefde.

Aan de Boschstraat, waar de huishoudschool eerlang, zoals hiervoor gemeld, gaat ver-

dwijnen, zal volgens de gemeentepannen een school voor meisjes met leer- en opvoedings-moeilijkheden worden gevestigd. Een L.O.M.-school voor jongens, alsook een instituut voor moeilijk opvoedbare kinderen (M.O.K.) liggen voor Maastricht helaas nog niet in het verschiet, al zijn de plannen in voorbereiding.

Na moeizame voorbereidingen kon in september 1961 de nieuwe u.t.s. van start gaan, waarmede mogelijk de eerste stap naar hoger nijverheidsonderwijs voor Maastricht is gezet. Want al is de spreiding van hoger technisch onderwijs een rijks-zaak, de pogingen om in deze stad een h.t.s. te krijgen, worden door Maastricht krachtdadig voortgezet. Aan de u.t.s.-opleiding in elektrotechniek en werktuigbouwkunde, die gegeven worden in de vroegere l.t.s. aan de St. Maartenslaan, zal in 1962 een cursus in bouwkunde worden toegevoegd.

De leerlingen van de l.t.s. zijn overgegaan

naar het in 1961 klaar gekomen moderne scholencomplex aan de Heerdergroenweg. De gemeente heeft al een terrein voor de bouw van een nieuwe u.t.s. bestemd. Zodra de bouwplannen verwezenlijkt zijn, zal de dan vrijkomende vroegere „ambachts school“ bestemd worden tot school voor individueel technisch onderwijs. Voor deze vorm van onderwijs heeft de gemeenteraad een noodzakelijkheidsverklaring afgegeven. Instellingen voor wetenschappelijk hoger onderwijs bezit Maastricht niet, nòg niet, zeggen de ijveraars voor de vestiging van een universitaire of gelijksoortige opleiding

in deze stad. Maar beslissingen daaromtrent berusten bij de rijksoverheid. De ministeriële nota van begin 1961 over de spreiding van het wetenschappelijk hoger onderwijs was voor Maastricht bepaaldelijk een teleurstelling. Aandrag uit Limburg om dit gewest, en dan met name Maastricht, alsnog in deze spreiding te betrekken, wordt door het provinciaal bestuur met kracht uitgeoefend. Onze stad heeft zich blijkens een burgemeesterlijke verklaring voor het forum van Maastricht in de gemeenteraad volledig achter de aktiviteit van het Limburgse bestuur geplaatst.

Voor het Conservatorium Maastricht, de jongste zuidelijke instelling voor hoger muziek onderwijs, is het jaar 1961 bijzonder eervol geweest. Bij de eindexamens slaagden voor de akten muziek onderwijs A of B niet minder dan 22 leerlingen waarvan drie met onderscheiding. Voor het hoofdvak verwierven alle 37 kandidaten een eindexamen; twaalf van deze eindexaminandi ontvingen daarbij het praedikaat „met onderscheiding“. Een resultaat waarvoor directeur Willem Hijstek en zijn lerarenkorps het bijzondere compliment van de rijksgekommitteerden bij de examens in alle opzichten verdienden. Aan het conservatorium zijn in 1961 voor de eerste keer examens voor het praktijkdiploma harmonie- en fanfare-direktie en voor kerk-orgelmuziek afgenomen met volledig sukses voor alle kandidaten. De sektor kamer-muziek werd in 1961 uitgebreid met een afdeling barokkamermuziek. Nog enkele andere studiemogelijkheden werden in het opleidingsprogram opgenomen. De belangstelling voor verschillende conservatorium-afdelingen was zo groot, dat de direktie moest overgaan tot aanstelling van assis-

tenten, die daarvoor uit de pas geslaagde gediplomeerden waren uitgezocht. Zij assisteren de hoofdleraren bij hun lessen. De ontwikkeling van het conservatorium is de laatste jaren zo sterk geweest, dat in 1961 een nooit verwacht leerlingenaantal van 175 werd bereikt. Daarmee bleek men nog lang niet op een hoogtepunt te zijn gekomen, want na de toelatingsexamens kwam het leerlingenaantal in september zelfs op 225. Het lerarenkorps aan de Maastrichtse muziekonderwijs-instellingen, de stedelijke muziekschool met haar ruim 1300 leerlingen inbegrepen, werd uitgebreid tot tachtig leerkrachten. In 1961 heeft men geslaagde proeven genomen met het inrichten van filialen voor algemeen vormend muziekonderwijs in de Prof. Pieter Willemsstraat en aan de St. Lucassingel te Caberg. Het resultaat is zo bevredigend, dat men er hard over denkt nòg enkele filialen door de stad te spreiden. In de loop van 1961 besloot de gemeente voor een betere huisvesting van conservatorium en muziekschool de daarvoor aangekochte z.g. Molen van Dolk te bestemmen. Een onderzoek van deskundigen

bracht daarna echter aan het licht, dat slechts met zeer hoge kosten — beduidend hoger dan voor nieuwbouw — een enigszins bevredigend resultaat verwacht kon worden. Op 7 november 1961 nam de raad toen het belangrijke, kloeke principe-besluit tot nieuwbouw. Schetsplannen voor een architectonisch ontwerp werden door het bouw bureau Dingemans te Utrecht gemaakt en de definitieve plannen zullen op grondslag van dit voorlopige schetsplan in 1962 worden uitgewerkt.

Het Limburgs Symphonie Orkest is niet-tegenstaande zijn gewestelijk karakter als provinciaal beroepsorkest toch een belangrijk Maastrichts cultureel bezit gebleven. Ook in 1961 zijn series concerten met vermaarde solisten voor de muziekminnenden uit Maastricht en omgeving voorbehouden gebleven. Hoewel het concertenbezoek niet geheel aan de verwachtingen heeft voldaan, bleven de artistieke prestaties van het L.S.O. toch onverminderd hoog te waarderen.

In 1961 boden de L.S.O.-concerten een aantrekkelijke veelzijdigheid met behoud van een zeker evenwicht in de programkeuze. André Rieu deed zijn gevestigde naam onder de Nederlandse dirigenten van beroepsorkesten opnieuw eer aan door zijn belangstelling niet alleen voor Franse maar ook Nederlandse moderne orkestmuziek. Een feit, waarvoor hij in de Nederlandse muziekwereld geregeld wordt geprezen.

Een erkenning van rijkswege van de betekenis van het L.S.O. ligt ongetwijfeld in de toestemming van de minister om de bezetting van het L.S.O. te vergroten.

Maastricht is een stad van muziek, waarin ook de amateuristische muziekbeoefening ruim gespreid is met een 18 à 20 harmonieën en fanfares. Deze korpsen zijn zeer representatief voor het actieve muzikale leven van onze stad. De gemeente, die de plaatselijke muziekgezelschappen steeds ook financieel steunde, heeft de subsidiëring in 1961 zodanig verhoogd, dat het deelnemen aan de jaarlijkse muziekfeesten voor elk korps aantrekkelijk is gemaakt.

Op het gebied van koorzang beschikt Maastricht over enkele bekende mannen- en ge-

mengde koren. De K.Z. Mastreechter Staar staat ontegenzeggelijk op een belangrijke hoogte voor de Nederlandse mannenkoorzang, welke ze in 1961 weer met een aantal concerten in ons land bevestigde. De Staar verwierf in 1961 een tweede gouden grammofoonplaat, een wel unieke onderscheiding in de Nederlandse mannenkoorwereld. Het Maastrichts Mannenkoor maakte, ter gelegenheid van zijn 35 jarig bestaan een geslaagde concertreis naar Spanje, welke door gemeentelijke en rijkssubsidies en de stedelijke delegatie, welke het koor vergezelde, een officieel karakter droeg. Het M.M. heeft ook in november de Limburgse zangersdagen georganiseerd. Daarnaast heeft het jonge Kamerkoor, een geselecteerd ensemble van dames- en herenvokalistes, zich aan Maastricht voorgesteld met uitvoeringen, welke de beste verwachtingen doen koesteren van dit ensemble.

Meer recreatie en ontspanning

De tegenwoordige generatie vraagt en verwacht meer recreatie en ontspanning. Vroegere geslachten deden het met de verpozingen, welke het Stadspark, de voormalige Kommen en de St. Pietersberg als wandel- en speelgelegenheden boden. In deze tijd is dat anders geworden, en vooral de aangepaste spel- en sportmogelijkheden voor de jeugd hebben de volle aandacht van het gemeentebestuur gehad.

In de loop van de laatste jaren is het aantal kinderspeeltuinen belangrijk toegenomen. Naast de grote Fort Willemspeelgelegenheid waren er hier en daar al speelplaatsen voor de kinderen. In 1961 kwamen dergelijke speelgelegenheden tot stand aan het Hofmeiersplein, Lotharingenplein, Malpertuis, Cleenbejach, Old Hickoryplein, Kard. van Rossum plein en Oranjeplein. Binnenkort komen daar nog bij openbare speelvelden op een binnenterrein aan het Jekerdal, aan de Fons Olterdissestraat, bij de kleuterscholen van Caberg, bij de Jerichoweg te Limmel en nog een tweede speelgelegenheid op het Oranjeplein.

Voor de passieve recreatie, maar dan meer voor volwassenen, liggen recent gereed gekomen plannen klaar om de z.g. Bossche Fronten open te leggen, om het landschap St. Pietersberg-Jekerdal te verfraaien tot een aantrekkelijk wandeloord en voor een park tussen Malpertuis en Pottenberg. Er zal eveneens een tweede dierenpark, in het Jekerdal, ingericht worden.

De reeds vermelde opheffing van de Stop van Ternaaien zal tot gevolg hebben, dat het kanaal Luik-Maastricht van het Bassin tot voorbij de Prins Bisschopssingel zal worden gedempt. Plannen bestaan om daarmee al in de loop van 1962 te beginnen. Het verdwijnen van het kanaal zal de mogelijk bieden een brede Maasboulevard aan te leggen, waarvoor de plannen gereed zijn en de voorbereiding van de aanleg klaar ligt.

De Maastrichtse Raad hechtte zijn goedkeuring aan een verrassend en interessant plan tot rekonstruktie van het Stadspark, dat aansluiting gaat krijgen met het z.g. eendjespark langs de van Heijlerhofflaan. De stad krijgt hierdoor aan de zuidkant een brede parkengordel, welke zich gaat uitstrekken van de Maas tot aan de Tongersepoort.

Als deze uitbreiding van de Maastrichtse parken voltooid is, zal men kunnen beschikken over bijna 75 hektaren „groen“. De kompositie van deze stedelijke recreatiemuziek is dan nog wel geen volledige partituur geworden, maar de grote lijnen van dit opus liggen dan toch wel vast!

Voor de aanleg van de Maasboulevard en de uitvoering van bochtsnijding van de Maas zal een gedeelte van het Stadspark opgeofferd moeten worden. Een geheel nieuwe opzet van het Stadspark, waarbij gebruik wordt gemaakt van een gedeelte van het overbodig geworden kanaal Maastricht-Luik, en waarbij een verbinding tot stand komt met het mgr. Nolenspark — meer algemeen bekend als de eendjesvijver — kreeg reeds de voorlopige instemming van de Gemeenteraad.

RECONSTRUCTIEPLAN
STADSPARK

MAAS

VAN HEYLERHOFFLAAN

GRAANMART

BEGIJNSTRAT

HELPOORT

PESTHUIS

JEKER

ZUIDERBRUG

200 miljoen voor na-oorlogse stads-uitbreiding

Maastricht had in 1961 voor het eerst, sedert vele jaren, een sluitende begroting, hetgeen niet alleen een belangrijke sanering van het financieel beheer betekent, maar waarbij ook de nieuwe regeling van de financiële verhouding tussen het Rijk en de gemeenten een rol speelde. Na vele jaren van tijdelijke regelingen en noodvoorzieningen kwam er de Nieuwe Financiële Verhoudingswet 1960. Bij deze wet is vooral van belang, dat zij uitgaat van objectieve normen voor de berekening van de verschillende uitkeringen aan de gemeenten. Deze zijn gebaseerd op een aantal grondslagen, waardoor bv. voor Maastricht op basis van de rijksuitkeringen de opvoering van activiteiten, in het bijzonder in de sektor van improductieve investeringen, tot vrijwel het dubbele van voorafgaande jaren mogelijk werd.

Maastricht kan zich dan ook verheugen in een financieel gezonde achtergrond voor zijn budgetair beleid.

De algemene middelen-voorziening voor 1961 omvatte drie groepen van inkomsten:

1. Gemeentefonds- uitkeringen	f 11.000.000,—
opbrengsten van bij- zondere rijksbelastingen	f 700.000,—
2. Gemeente-belastingen (straat-, honden- en ver- makelijkheidsbelastingen en reinigingsrechten)	f 1.150.000,—
3. Winsten gemeentelijke bedrijven	f 1.000.000,—
Een totaal dus van	f 13.750.000,—

Het inkomstentotaal lag veel hoger, in de grootte van ongeveer 22 miljoen, maar bij de vermelde algemene middelen-voorziening kreeg de gemeente nog uitkeringen tot rond negen miljoen uit hoofde van wat men aanduidt als „doeluitkeringen“.

De gemeentelijke netto-uitgaven per saldo in de begroting 1961 omvatten de volgende voorname posten:

algemeen bestuur (bestuursapparaat, sekretarie enz.)	1,8 miljoen
openbare veiligheid (politie, brandweer, verlichting)	1,4 miljoen
volksgezondheid (G.G.D., Groene Kruis, zwembaden)	0,6 miljoen
volkshuisvesting, Huisv. dienst, bouwtoezicht, reserveringen voor woningexploitatie enz.	0,5 miljoen
openbare werken (straten, pleinen, reiniging enz.)	2,6 miljoen
onderwijs	1,8 miljoen
kultuur en wetenschap (muziekonderwijs, schouwburg, L.S.O., sport en spelvoorzieningen)	1,7 miljoen
maatschappelijke steun (Bijzondere sociale zorg, B.A.)	3,4 miljoen

De werkelijke uitgaven van de gemeente voor al deze taken kloppen dus met de eigen middelenvoorziening.

De gemeente heeft echter veel meer geld besteed aan allerlei voorzieningen buiten de vermelde 13,8 miljoen. Zo nam zij een groot aantal objekten onderhanden, waarvoor het nodige kapitaal door leningen werd aangetrokken.

Dat aangaan van leningen voor objekten van lange duur ten laste van de kapitaalsdienst is ook in 1961 behoorlijk ruim geweest. Toen Maastricht in 1946 de naoorlogse periode van herstel en uitbreiding inging, had de gemeente aflossingsverplichtingen voor slechts 16 miljoen gulden. Thans is dat bedrag gestegen tot ruim 200 miljoen, waarvan jaarlijks de renten en aflossingen moeten worden opgebracht. In Maastricht is de laatste vijftien jaar dus toch wel zo het een en ander te doen geweest aan openbare voorzieningen!

Van die tweehonderd miljoen eiste de woningbouw liefst 128 miljoen gulden op; aan gronden en onroerende goederen heeft

Maastricht een bezit gevormd voor een waarde van rond acht miljoen. De scholenbouw vorderde ook een acht miljoen; culturele voorzieningen (vooral de schouwburg-verbouwingen) zeven miljoen. In straten en wegen zit voor acht miljoen verwerkt. Het waterbedrijf vergde (er zit een kapitaal aan buizen in de Maastrichtse grond!) vijf miljoen. De sanering van Stokstraat en andere binnenstad-voorzieningen eisten drie miljoen. Het bedrijf van openbare werken had vijf miljoen gulden nodig, het gasbedrijf zeven miljoen. Posten van minder dan drie miljoen zijn duidelijkheidshalve maar onvermeld gelaten.

Maar bij die tweehonderd miljoen zal het zeker niet blijven. Immers, de tunnelaanleg, sportpark Geusselt, bestratingen van de binnenstad, de havenafwerking, het gemeentelijk kantorengedebouw, de rioolwaterzuiveringsinstallatie en het woningbouwprogram 1961 staan nog maar gedeeltelijk in de uitgaven-afrekening.

Maastricht heeft in 1961 zijn laatste echte oude schuld afgelost: het was een 3 percents obligatielening ad f 1.250.000,- uit 1895, waarvan de laatste uitbetaling van 21.000 gulden begin van dit jaar plaats vond. Men zou in oude boeken van de gemeente-ontvanger moeten duiken om na te kunnen gaan, waaraan Maastricht ruim zestig jaar geleden het toen kapitale bedrag van 1¼ miljoen had te besteden! Voor Maastricht is de periode van obligatieleningen definitief afgesloten. De „oudste“ kapitaalslening dateert nu nog van 1937!

Zoals gezegd bedraagt de naoorlogse kapitaalschuld van Maastricht weliswaar rond 200 miljoen, maar rente en aflossingen daarvan leveren bij de huidige gezonde budget-situatie voor Maastricht geen zorgelijke toestand op.

Aantal woningzoekenden nam nog toe!

Het aantal woningen, in 1961 voor gebruik gereed gekomen, is bepaald teleurstellend geweest. Met een totaal van slechts 632 nieuwe woongelegenheden blijft het afgelopen jaar beduidend achter bij 1960 en ligt het beneden het gemiddelde van de bouwcijfers der laatste jaren.

We vermeldden reeds, dat de oorzaak van deze terugslag in de woningproductie toe te schrijven is aan wijzigingen in de landelijke woningbouw-subsidiepolitiek.

Dit bracht intussen wel mede, dat de bouw van particuliere woningen in 1961 meer op gang kwam, al hebben ook hier de bekende regeringsmaatregelen een verdere vergroting van woningbouw in de particuliere sektor wat afgeremd.

In het afgelopen jaar kwamen gedurende de eerste elf maanden te Maastricht 337 woningwetwoningen gereed. Door partiku-

lieren werden in diezelfde periode 295 woningen gebouwd.

In het komende jaar zal echter de particuliere bouw, naar het zich laat aanzien, de woningwetbouw gaan overtreffen. Per 1 december 1961 waren nl. 437 woningen van particuliere bouwers (of ondernemingen) in wording. Daarnaast was men bezig met de voltooiing van 372 huizen of woongelegenheden van woningbouwverenigingen.

Bij de natuurlijke bevolkingsgroei van Maastricht, welke al jarenlang nagenoeg uitsluitend aan een geboorten-overschot te danken is, — de vestigings- en vertrekcijfers houden elkaar vrijwel in evenwicht! — is een woningbouw van rond 650 beslist onvoldoende. Het aantal woningzoekenden te Maastricht dat op 1 januari 1961 nog 4650 bedroeg, nam dit jaar met rond tien procent toe.

Een miljoen winst op de bedrijven

Het Maastrichtse *Gemeentelijk Autobussen Bedrijf* is een van de weinige gemeentelijke vervoersbedrijven in ons land, dat financieel nog rondkomt. Ook in 1961 was dit het geval, al begint het evenwicht tussen inkomsten en uitgaven bedenkelijk gevaar te lopen. Nóg is er een kleine winst op de exploitatie. Dat kwam omdat — tegenover een vrij aanzienlijke stijging van de uitgaven en een ruime afschrijving op het materiaal — het aantal passagiers van $15\frac{1}{8}$ miljoen in 1960 steeg naar rond $16\frac{1}{4}$ miljoen in 1961. De veertig bussen van het bedrijf legden in Maastricht totaal zo'n 2,7 miljoen kilometers af!

Het chauffeurskorps van het G.A.B. moest in de loop van het jaar, mede als gevolg van de doorgevoerde vijfdaagse werkweek, uitgebreid worden tot rond honderd busbestuurders. In het buslijnnennet kwamen in het afgelopen jaar geen veranderingen voor. Wel zullen in 1962 enkele uitbreidingen en/of veranderingen van trajekten worden voorgesteld. Het gereedkomen van de tunnel zal een betere bediening van het publiek mogelijk gaan maken: gesloten overwegbomen veroorzaken thans nog veel vertraging in de dienstuitvoering.

Een autobussenbedrijf is een vrij arbeidsintensieve onderneming, waarbij ordening van taken uiteraard een belangrijke rol speelt. Er zijn echter grenzen aan de efficiency, en de G.A.B.-leiding meent, dat deze grenzen thans wel zijn bereikt. Het zal de vraag zijn, of de gunstige verhouding tussen ontvangsten en kosten van het autobussenbedrijf gehandhaafd kan blijven. In 1961 is het G.A.B. echter nog rondgekomen en heeft daarmee aan de exploitatie-verwachtingen voldaan.

Het *electriciteitsverbruik* in Maastricht maakte in 1961 opnieuw een sprong naar boven. Het verbruik vertoont al jaren lang een regelmatige stijging. De verwachting is gerechtvaardigd, dat zulks ook in de naaste toekomst het geval zal blijven. Was het verbruik in 1960 op rond 57 miljoen kWh gekomen, dit jaar steeg de stroomafname

tot een totaal van ongeveer 62 miljoen kWh. De financiële resultaten van het G.E.B. laten zich voor 1961 dan ook gunstig aanzien, hoewel in de loop van het jaar een nogal ingrijpende tarievenverlaging voor kleine verbruikers werd doorgevoerd. Het gemeentelijk *gasbedrijf* handhaafde zich met de aflevering van rond twintig miljoen kub. meters gas op het peil van 1960. De financiële uitkomsten van het bedrijf werden beïnvloed door verhoging van kosten vooral in de sektor der personeelsbezetting. Mede als gevolg van een door de Raad aanvaarde bescheiden tarievenverlaging zal het winstcijfer over 1961 lager zijn.

De Maastrichtse *watervoorziening* lag met een levering van in totaal 3,1 miljoen kub. meters iets hoger dan in 1960, zodat de exploitatie redelijk lonend zal zijn.

Met dit al, en rekening houdende met de gevolgen van de in 1961 doorgevoerde tarievenverlaging zullen de Maastrichtse gemeentebedrijven toch nog rond een miljoen gulden winst opleveren voor de gemeente: zulks ondanks de kostenverhogende doorvoering van de vijfdaagse werkweek en de daarmee verband houdende uitbreiding van de personeelsbezetting der gemeentebedrijven van 378 op 410.

De Maastrichtse *brandweer* „draaide” met vrijwel dezelfde paraatheid in het blussen van branden en brandjes. Zij rukte in 1961 rond 250 maal uit wegens brandalarm. Grote vuurrampen hebben Maastricht gelukkig in het afgelopen jaar niet getroffen. In 1961 werd een nieuwe motorspuit aanschaf speciaal ingericht voor de bestrijding van benzinebranden. Met deze nieuwe spuit wordt ook de brandweerdienst op de Maastrichtse heliport uitgevoerd.

Historisch pauperisme overwonnen?

In de periode van hoogconjunctuur, welke we thans beleven, zou de algemene welvaart van Maastricht eigenlijk verzekerd moeten zijn. Toch is dat niet het geval, want onze stad had tot 1940 te maken met een uit de historie gegroeid, ontstellend pauperisme. Nog zijn niet alle gezinnen van de plaatselijke bevolking geestelijk en materieel vrijgekomen van de vroegere sociale ellende in hun omgeving.

Zeker, er bestaat de laatste vijftien jaar in Maastricht praktisch geen werkloosheid meer en een aantal minder-geschikte arbeidskrachten werd noodgedwongen ook in het industrialisatieproces ingeschakeld. Maar toch zijn er nog betrekkelijk velen, die voor het „naakte bestaan“ hulp en steun nodig hebben. Voor die z.g. minimum-lijdens van een vrij recent verleden draagt de gemeenschap, dus ook de stedelijke overheid, een zware verantwoordelijkheid.

Wij doelen hier niet op de subsidierende gemeente-taak ten aanzien van de krankzinnigen-verpleging, omdat deze slechts ten dele uit sociale wantoestanden behoeft voort te vloeien. Voor de zorg van lichamelijk-gebrekkigen geldt hetzelfde voorbehoud. Maar, die krankzinnigenverpleging en de aangepaste arbeid voor invaliden kostten in het afgelopen jaar aan Maastricht niettemin rond twee miljoen gulden. De stad staat verder voor de kosten van ondersteuning aan verarmden, gebrekkigen en hulpbehoevenden, waarvoor in 1961 een bedrag van 1,6 miljoen gulden aan het Burgerlijk Armbestuur is bijgepast. Behalve de noodzaak tot het bijspringen voor woonmogelijkheid van minder-draagkrachtigen is er nog de bijzondere sociale zorg, welke Maastricht als een landelijk experiment uitoefent met z.g. woonscholen en speciale voorzieningen op het terrein van maatschappelijk zorg. Deze bijzondere sociale zorg is een extra-verantwoordelijkheid, welke de Maastrichtse overheid op zich moest nemen, omdat zij de erfenis van het verleden heeft te aanvaarden!

Het is goed, dat er de laatste jaren in onze

stad meer woongelegenheden in de particuliere sektor zullen komen, maar daarmee wordt de woningnood speciaal van de mensen met smalle beurzen niet gelenigd. Juist voor die groep van minder draagkrachtigen is het tekort aan geschikte en goedkope woningen het grootst: in 1961 konden rond 300 woningwetwoningen gebouwd worden, maar dat aantal is veel te klein. Maastricht kreeg daarom, teneinde de achterstand tenminste enigermate in te halen, als voorschot op het bouwcontingent 1962 een toewijzing van bijna 230 woningen, waarvan er 130 op de Pottenberg en 100 in Heugem gebouwd gaan worden.

De krotten-opruiming in deze stad zal krachtiger en in versneld tempo aangepakt worden. In het Boschstraat-kwartier is met de afbraak al een begin gemaakt. Binnenkort zullen andere delen van de stad volgen. Het grootste probleem daarbij zal echter zijn een vlotte overgang naar geschikte woongelegenheden.

Een ander facet van sociale zorg is de voorziening van de stad met voldoende spelen sport-gelegenheden. Door het inschakelen van school-speelplaatsen en gymnastiekzalen voor ontspanning van de jeugd ook buiten de schooluren, hoopt men deze mogelijkheid van vertier voor de kinderen belangrijk uit te breiden. De ontspanningsvrijheid voor de jeugd in de parken en plantsoenen wil men verder zo veel mogelijk gaan verruimen.

De sociale zorg voor Maastricht is een belangrijke verantwoordelijkheid ook voor de overheid.

Bij het overzien van de algemene toestand mag men tevreden zijn in het besef, dat hoewel er nog veel wensen blijven bestaan en nog lang niet alles is bereikt, toch al het mogelijke wordt gedaan tot verbetering van de stedelijke samenleving ook in sociaal opzicht. Dit zal langs wegen van geleidelijkheid ontwikkeld moeten worden, maar men mag konstateren, dat in dit opzicht ook in 1961 veel en nuttig werk werd verzet.

Wel en wee van een jaar

— Het jaar 1961 begon voor Maastricht wel heel dramatisch: in de avond van nieuwjaarsdag kreeg een brand aan de Alex. Battalaan een tragische afloop, die aan twee mensen het leven kostte. De heer Stollewerck wilde zijn zontje uit het brandende huis redden maar kwam met het kind in de rook en vlammen om!

— Eveneens in januari van het afgelopen jaar ontviel aan Maastricht, vrij onverwacht, stadsarchitect ir. Fr. Dingemans, die niet alleen een bekwame bouwingenieur was maar ook een vooruitstrevend stedenbouwkundige. De Maastrichtse Raad herdacht de heer Dingemans met een minuut stilte.

— In juni 1961 overleed de heer Vic Reinders, oud-leraar aan het Veldeken-college. De heer Reinders verwierf zich regionale bekendheid vooral als dichter van Maastricht.

— Het Henric van Veldeke-college vierde op 15 april zijn 40 jarig bestaan met kerkelijke plechtigheden waarbij Mgr. P. Moors assisteerde, en met een academische zitting, waarop de h.b.s. directeur drs. P Schröder wegens zijn veertigjarig leraarschap aan deze school werd gehuldigd. Een gedenkboek over de periode van veertig jaar katholiek middelbaar onderwijs aan het Veldeke-College heeft dit feestelijk herdenken vastgelegd. De voorzitter van de Ver. Katholiek Onderwijs ir. J. Telders overleed in november vrij onverwacht.

— Aalmoezenier L. Feiter legde wegens zijn pastoorbenoeming naar Molenberg-Heerlen bij de sluiting van het schooljaar zijn voorzitterschap van het bestuur der Katholieke Levensschool voor jongens neer. Het afscheid vond plaats ter gelegenheid van de diploma-uitreiking op 29 juli in de pas twee jaar bestaande moderne school aan de Kolonel Millerstraat. Het gebouw is intussen al te klein geworden om alle leerlingen te omvatten, die door de Maastrichtse fabrieken en bedrijven in de gelegenheid worden gesteld aan deze levensschool een geestelijke vorming te krijgen. Men is druk doende met plannen voor de vestiging van een tweede

levensschool voor jongens in het westelijk deel van de stad.

— Begin 1961 vernam Maastricht de voor Limburg teleurstellende inhoud van de ministeriele nota van 25 januari aan de Tweede Kamer inzake de uitbreiding van het wetenschappelijk onderwijs in Nederland. Limburg ondervindt geen steun van Minister Cals in zijn verlangen om op korte termijn tenminste een atheneum te Maastricht te krijgen. Wel zijn er enkele vage mogelijkheden in de nota opengelaten voor een klinische opleiding in Zuid-Limburg en voor een wetenschappelijk instituut in het kader van de Europese eenwording. Deze mogelijkheden zullen vanzelfsprekend nauwkeurig worden nagegaan, maar het Provinciaal Bestuur legde zich overigens niet zonder meer bij de door de Minister aangegeven richtlijnen neer. Gedeputeerde Staten van dit gewest hebben in juni 1961 een uitvoerige nota aan de Tweede Kamer gericht over het nog steeds bestaande verlangen naar een instelling van hoger onderwijs, met name naar de oprichting van een atheneum in Maastricht. Deze aktie van het provinciaal bestuur wordt gevoerd geheel in overeenstemming met Maastricht: de burgemeester heeft daaromtrent tegenover de gemeenteraad een duidelijke verklaring afgelegd.

— Een andere teleurstellende omstandigheid was, dat het Europa-seminarie, een jaar tevoren in Maastricht gevestigd, in deze stad geen geschikt gebouw kon vinden en zich nu in Meerssen gaat vestigen, waar terrein en sloopgebouw ruime mogelijkheden bieden. Het sekretariaat van deze zielzorgersopleiding, welke de steun en sympathie heeft van vele West-Europese bisdommen, zal echter te Maastricht gevestigd blijven. Het Priesterseminarie heeft, totdat de nieuwe huisvesting in Meerssen gereed zal zijn, voorlopig huisvesting gevonden in een groot herenhuis aan de Van Hasselkade.

— De Technische Hogeschool te Aken benoemde de Commissaris der Koningin dr. F. Houben tot erelid van de Senaat.

De burgemeester van Maastricht mr. W. Baron Michiels van Kessenich en de industrieel ing. Jos. Regout, direktielid van de Kon. Sphinx-C eramique, verwierven de titel ereburger van de Akense T. H. Op 24 juni vond de uitreiking van deze eerbewijzen plaats tijdens een feestelijke zitting van de Senaat.

— De zilveren eremedaille van Maastricht is dit jaar ter gelegenheid van de Burgerdag uitgereikt aan de 63 jarige directeur van de Kon. Nederl. Papier Fabriek, ing. Leon P. M. H. Lhoest, geboren te St. Pieter. B. en W. overwogen bij de toekenning van deze onderscheiding, dat de heer Lhoest zich in hoge mate verdienstelijk heeft gemaakt jegens de stad, waarin hij een belangrijke leidende rol vervult in het industriele leven: „Hij diende Maastricht in ver-

schillende funkties en was tevens een voorbeeldig burger voor deze stad en haar ingezetenen”.

— In het afgelopen jaar herdacht Maastricht enkele belangrijke figuren uit een meer of minder v er historisch verleden. Op 11 oktober is de herinnering gevierd aan Elisabeth Strouven, die 300 jaar geleden stierf. Elisabeth Strouven is de 17de eeuwse innerlijk-sterke vrouw, die te Maastricht jonge burgeressen begeesterde voor ziekenverpleging en andere werken van menslievend hulpbetoon, waarin zijzelf een bezielend voorbeeld gaf. Haar naam is onafscheidelijk verbonden gebleven aan het vroegere  n huidige Calvari enberg. Maastricht herdacht Elisabeth Strouven met een ere-avond in de Staarzaal.

— Het eerbetoon aan een figuur uit een

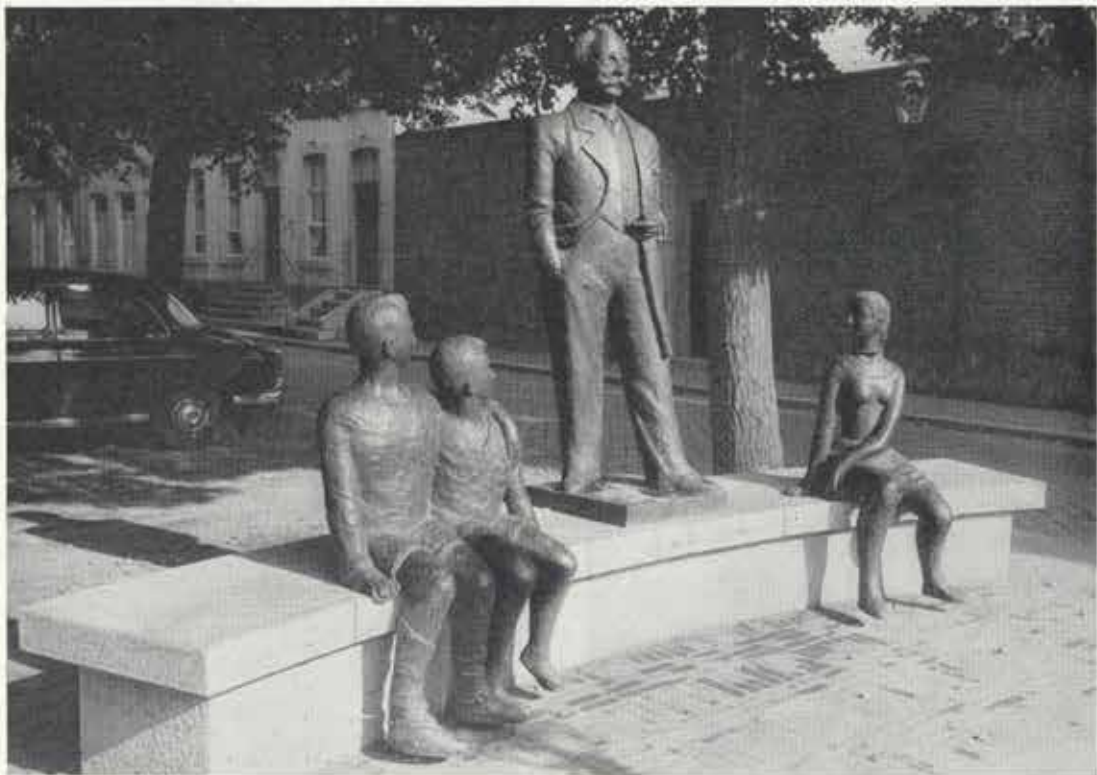

meer recent verleden gold de dialektschrijver Fons Olterdissen. Op 11 mei werd ter ere van deze geboren en getogen Maastrichtenaar, bekend geworden als toneel- en dialekt-schrijver, als organisator van volksen andere feesten en als jeugdopvoeder, een standbeeld onthuld op de Grote Looiersstraat. Het monument, dat in het hart van het oude stadsdeel een plaats kreeg, is een onvergankelijk eerbewijs aan de man, die o.a. met enkele „kemikke opera's“ en met lofzangen op Maastricht, maar tevens met een reeks Maastrichtse volksschetsen, aard en wezen van Maastricht en van de Maastrichtenaars gevoelig en raak peilde. Met zijn melodieuze hymne in Trijn de Begijn „Jao diech höbs us aon 't hart gelege, Mestreech door alle ieuwe heer“ heeft hij aan de liefde voor zijn stad uiting gegeven. De onthulling van het Olterdissen-monument, een fraaie brongroep van de beeldhouwer Willem Hofhuizen, werd een folkloristisch festijn, waaraan, naast de burgemeester en aktie-comité-voorzitter Vic Ver-

min, ook figuren uit Olterdissens „Kaptein van Köpenick“ deelnamen in de hulde. Het Comité-Olterdissen verzorgde dit jaar ook een hèr-uitgave van diens in 1926 verschenen gebundelde prozawerken.

— In de Maastrichtse folklore neemt het jaarlijks carnavalsfeest een belangrijke plaats in; de viering daarvan beheerst in de eerste maanden van het jaar het hele Maastrichtse volks- en uitgaansleven. Ook in 1961 vormden de drie vastenavondsdagen het hoogtepunt van een lange reeks feestavonden, bals en carnavalszittingen. Prins André d'n Ierste (de heer André Abrahams) schaarde zich in 1961 op waardige wijze in de rij van zijn illustere voorgangers, toen hij bij de vrolijke en fleurige ontvangst op het Maastrichtse Stadhuis de verantwoordelijkheid aanvaardde voor een ordelijke gang van de feestvreugden in carnavalesk Maastricht. De stad heeft het de Carnavalsprins in het dragen van die verantwoordelijkheid niet moeilijk gemaakt!

— Een volksfeest van geheel andere aard

was in de zomer van het afgelopen jaar „Petit Paris“, een festiviteitenreeks van de bewoners aan Platielstraat, St. Amorplein en Achter het Vleeshuis. Het had ook nu weer de lichte maar toch uitbundige toets van een Parijs straatfeest, dat een week lang duurde. Dit jaar gaf de aanwezigheid van de Franse Ambassadeur Z. Exc. Baron Petit de Beauverger en van Gouverneur dr. F. Houben aan de opening van dit drukbezochte openluchtfeest een bijzonder karakter.

— De Franse ambassadeur was in Maastricht ter gelegenheid van de Franse week, welke, eveneens op 22 juli, in het Stadhuis was geopend. Een gala-avond in de Redoutezalen en verschillende artistieke manifestaties hebben in Maastricht toen de grote belangstelling van Maastricht voor de Franse kultuur benadrukt.

De stad heeft haar karakter als trefpunt van verschillende buitenlandse beschavingen ook in 1961 nog eens onderstreept met internationale samenkomsten, ontvangsten, congressen enz.

— Het Duitse Congres voor Volksontwikkeling van de volkshogescholen in de streken van Aken en Keulen was voor de Nederlandse instituten, die dit Duitse congres konden meemaken, zeer leerzaam.

— Het dep. Limburg der Nederl. Maatschappij voor Nijverheid en Handel heeft ook in 1961 belangrijke bijeenkomsten gehouden. De rede van de Gouverneur dr. L. Roppe op 20 december over de economische mogelijkheden van Belgisch-Limburg, was zelfs van Benelux-betekenis!

— Het is verheugend geweest, dat van de zijde van Luikse, Akense en Maastrichtse journalisten in november het initiatief werd genomen om aan het integratie-streven meer vorm te geven met een besluit in geregelde publikaties de belangstelling van de bevolking der betrokken gebieden te wekken voor gemeenschappelijke belangen. Dit besluit, tijdens een internationaal beraad in Aken genomen, werd enkele weken later, begin december, te Maastricht bevestigd door de oprichting van een werkgemeenschap, die ook jaarlijks congressen over daadwerkelijke samenwerking in de stedendriehoek

Aken — Luik — Maastricht zal gaan houden.

— De toeristische vijflandentocht, een autorallye door Limburg, Luik, Luxemburg, Elzas en West-Duitsland, in september van het afgelopen jaar, diende trouwens — maar dan in de toeristisch-sportieve sektor — eveneens de toenadering van de betrokken gebieden. Deze tocht ging langs het „Vijf-landen-traject“, door de steden Aken, Luik, Luxemburg, Maastricht, Metz, Saarbrücken en Trier, in een gemeenschappelijk uitgegeven toeristische folder voorgesteld.

— De kontakten met het buitenland worden voor Maastricht verder massaal onderhouden door de geregelde bezoeken van duizenden Belgen en Duitsers aan onze stad. Maastricht biedt naast zijn stedelijk schoon voor buitenlandse toeristen ook grote aantrekkingskracht als koopstad: de Belgische en Duitse nationale feest- en herdenkingsdagen voeren telkens tienduizenden uit de grensgebieden aan, maar het aantal buitenlandse kooplustigen stijgt in de gewone weekeinden ook zienderogen, zeer ten voor-

dele van de neringdoenden in onze stad.

— De werkbespreking van het Uitvoerend Comité van de Raadgevende Interparlementaire Beneluxraad op zaterdag 18 februari was zelfs van West-Europese betekenis. In Maastricht zijn toen in kleine kring van delegaties de beraadslagingen voortgezet van de in den Haag gehouden voltallige bijeenkomst van de Interparlementaire Beneluxraad. Al was de zitting in onze stad geen spektakulaire feestelijke gebeurtenis, de komst van de Beneluxraad-leiding naar Maastricht was niettemin een benadrukken van de bijzondere betekenis van onze stad in het Beneluxgebied, waar, tevergeefs overigens, moeiten zijn gedaan om Maastricht als Benelux-zetel te doen erkennen. Het uitvoerend comité, met mr. F. van Thiel, Frans van Cauwelaert en R. A. Pirson als leiders der Nederlandse, Belgische en Luxemburgse delegaties, stelde te Maastricht een gedetailleerde nota op betreffende het agrarisch beleid van de Benelux-Unie.

— Andere buitenlandse contacten bevorderde Maastricht, toen rond tachtig leerkrachten van middelbaar en lager onderwijs in Frans sprekende landen van Afrika op 15 september een bezoek brachten aan Maastricht. De ontvangst op het stadhuis, de hartelijke gastvrijheid van de plaatselijke Fabrikantenkring en een rondrit door de historische stadsdelen en moderne woonwijken van onze stad hebben op de Afrikaanse gasten diepe indruk gemaakt. De Maastrichtenaren, die dit buitenlandse bezoek van nabij konden volgen, hebben eveneens prettige herinneringen bewaard aan de charme van hun gasten, waarvan de dames de kleurige inheemse gewaden met zwier droegen.

— In de periode van de jaarwisseling 1960/61 vierde het Natuur-Historisch Genootschap Limburg zijn gouden bestaansfeest met een tentoonstelling over insecten. De op 15 januari 1961 gesloten expositie bleek bezocht te zijn door 3200 belangstellenden waaronder vele jongeren. Trouwens, het museum heeft over gebrek aan belangstelling van de schooljeugd niet te klagen! Werd het museum met zijn natuurhistorische kollekties in 1960 per maand gemiddeld door 250 leerlingen van lagere en middelbare scholen bezocht, in 1961 was deze belangstelling niet minder! . . .

— Het Congres der Stichting Nationaal Overleg voor Gewestelijke Cultuur op 8 september in de Schouwburg gehouden, was een belangrijke erkenning van Maastrichts culturele betekenis. De kongres-deelnemers die van Hamburg tot en met Luik waren gekomen, hebben breedvoerig van gedachten gewisseld over de betekenis van nationale grenzen in de huidige samenleving.

— In mei opende dr. J. Hulsker chef afdeling kunsten van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, als vertegenwoordiger van staatssekretaris mr. Y. Scholten, in de aula van het Conservatorium de manifestatie „Vijf jaar Nederlandse Muziek“, bij welke gelegenheid de musicoloog-komponist Jan Mul door de Commissaris der Koningin werd gehuldigd om zijn verdiensten voor het Limburgse muziekleven.

— Maastricht nam ook deel aan het Europese politieke eenheidsstreven, toen op 6 november belangstellenden op het Vrijthof in de gelegenheid werden gesteld hun stem uit te brengen voor de samenstelling van een „Congres van het Europese Volk“.

— In september kreeg het Conservatorium voor zijn bibliotheek een erfclating van de enkele maanden tevoren overleden Herman Rutters, die zijn uitgebreide musicologische verzameling schonk als eerbetoon aan het paedagogisch muziekonderwijs in deze stad.

— De monumentale schoonheid maar ook de aantrekkelijkheid van het bruisende stedelijk leven van Maastricht kregen een voortreffelijke propaganda door het in 1961 verschenen pocketboek Maastricht, met een serie rake en geslaagde stads- en aktie-foto's door de heer L. Bemelmans gemaakt, en voorzien met teksten van de journalist Stef Kleijn.

— Een muzikaal en sportief festijn beleefde Maastricht, toen op 13 mei in het Geusselt-

Stadion — ten bate van de Bond van Nederlandse Militaire Oorlogsslachtoffers — aan de stad een grootse militaire taptoe werd aangeboden door de Marinierskapel, de Kon. Militaire Kapel, het Jachthoornkorps van de Limb. Jagers, de kapel van de Kon. Luchtmacht en — als primeur voor Nederland te Maastricht — het optreden van de z.g. Konings-compagnie van het elfde bataljon garde-grenadiers.

Het hartverwarmende schouwspel van sierlijke defileerkunst werd door enkele duizenden Maastrichtenaren met enthousiasme beleefd. Het was een nog meer voldoening gevende vertoning dan die van de voorafgaande voetbal-interland tussen Nederlandse en Belgische oud-internationals: onze landgenoten verloren bovendien de wedstrijd!

— Burgemeester mr. W. Baron Michiels van Kessenich werd benoemd tot ondervoorzitter van de Internationale Beweging voor een Atlantische Unie, een beweging die door het werken van het in Maastricht op-

gerichte Nederlands Comité steeds meer bekendheid verwerft.

— Op 14 juli werd mr. W. Houben als hoofd van het arrondissementsparket geïnstalleerd na het vertrek van mr. A. Receveur als Procureur-generaal bij het Bossche Hof. Mr. A. W. Rosingh werd hoofd van het arr. parket te Middelburg en mr. Ph. M. Schenkenberg van Mierop volgde hem te Maastricht als Officier van Justitie op.

— Als de grootte van spaartegoed een graadmeter is voor de welvaart van de bevolking, dan gaat het Maastricht behoorlijk goed! Aan de Gemeente-Spaarbank en de Maastrichtse Spaarbank bedraagt het spaartegoed van de Maastrichtse burgerij rond honderd miljoen gulden. Dit cijfer loopt van jaar tot jaar op: bij de Gemeente-Spaarbank in 1961 met $7\frac{1}{4}$ miljoen tot $8\frac{3}{4}$ miljoen (83.000 spaarders), bij de Maastrichtse Spaarbank, waar op 28 oktober het ingelegd spaartotaal de 15 miljoen passeerde, zo'n twee miljoen (17.600 spaarders).

Buiten deze spaarbanken heeft de Maastrichtse burgerij nog wel ettelijke miljoenen spaargeld bij de rijkspostspaarbank, bij partikuliere spaarbanken of bij bedrijfs-spaarkassen, waarover echter geen precieze cijfers bekend zijn. De grotere wel-

vaart van de arbeidende bevolking en van de middenstand, die van de ruime koopzin der buitenlanders profiteert, hebben de spaarmogelijkheden belangrijk beïnvloed.

— Opnieuw heeft het Vrijthof met zijn caféterrassen de afgelopen zomer zijn grote aantrekkingskracht op de toeristen bewezen. Onze stad heeft zich met dit Vrijthof een reputatie verworven en tot diep in de nazomer liet één uurtje zonneschijn de terrasjes weer volstromen met bezoekers. De historische monumentaliteit van Maastricht, de onderaardse gangen van de St. Pietersberg, de stenen perroen-leeuwen op het Vrijthof en de bedrijvigheid van de helihaven, waren evenzovele trekpleisters voor de tienduizenden toeschouwers en vreemdelingen, die tot uit Denemarken, Zwitserland en Engeland met grote touringcar-groepen Maastricht „aandeden“. Peperkoek en vla zijn in onvoorstelbare hoeveelheden ook dit jaar weer verkocht! Congressen en jaarvergaderingen vergrootten telkens weer het toerisme met honderden binnenlandse bezoekers. Het vreemdelingen-verkeer blijft van jaar tot jaar stijgen, en daarom mag men zich erover verwonderen, dat Maastricht nog altijd een aanwijsbaar tekort aan eenpersoons-hotelkamers heeft.

— De Stichting Beeldende Kunst Tentoonstellingen hield ook weer in 1961 geregeld kunst-exposities in de toonzalen van P. De Jong aan de Grote Staat: men beperkte zich daarbij niet tot werken van Maastrichtse of Limburgse kunstenaars maar richtte de belangstelling ook op werk van buiten Limburg. Permanente tentoonstellingen kent Maastricht verder in het sfeervolle interieur van de 18e eeuwse taverne De Boonte Kooj, waar Jef Mordant kunstzinnige bewondering harmonieus pleegt te verenigen met Maastrichtse gastvrijheid. Ook de kunstzaal Arti in de Mariastraat biedt aan Maastrichtse kunstenaars gelegenheid om het publiek in contact te brengen met hun artistieke scheppingen. Daarnaast bood de Stichting Scheppend Ambacht eveneens, maar dan meer op het terrein van toegepaste kunsten, verschillende exposities van

werkstukken van Limburgse kunstenaars.
— De Maastrichtse dichter Pierre Kemp, die in 1961, op 1 december 75 jaar werd, is door zijn bewonderaars geëerd met een expositie, waar de jonge P.K.stichting op belangwekkende wijze de verdiensten van de thans nationaal en regionaal gewaardeerde schepper van het kleine gedicht, Pierre Kemp, benadrukte.

— Maastricht had dit jaar de eer het Limburgse Buutereedner-concours te organiseren: twee avonden lang heeft in de Staaenzaal bij de voordracht van vermakelijke kolder een wedstrijdspanning geheerst, zoals die ook tot uiting kwam op 26 januari bij een voordrachten-reeks, maar dan van geheel andere aard, nl. tijdens de provinciale deklamatiwedstrijd van de Limburgse Dialekten Vereniging Veldeken.

— Het Maastrichtse toneelleven kreeg een nieuwe bloei, toen in 1959 onze fraai verbouwde „bonbonnière“, weer open ging. Het gemiddelde aantal bezoekers bedroeg pl.m. 550, een overtuigend bewijs van de toch nog bestaande belangstelling voor levend toneel. Het cijfer ligt zelfs ruim boven het landelijk gemiddelde!

Zowel in de abonnementen-series als in de „losse“ voorstellingen traden bekende Nederlandse en buitenlandse toneelgezelschappen met vaak befaamde artiesten op.

Uiteraard werd het grootste deel van de in 1961 gebrachte toneelavonden verzorgd door Nederlandse beroepsgezelschappen. Daarnaast traden ook Vlaamse, Franse en Engelse gezelschappen op en trokken Spaanse, Engelse, Franse en Nederlandse balletavonden sterke aandacht.

De Nederlandse kabaretkunst was in het speelplan evenzeer vertegenwoordigd.

Voorstellingen van de Speelgroep Limburg en van de Zuid Nederlandse Opera, en

amateuristisch toneel van „Maastricht '46“ en „De Kemediespeulers“ hebben voorts ook de kwaliteiten van de eigen gewestelijke toneel- en zangkunst doen waarderen. Tenslotte bood de schouwburg nog een kamermuziek-cyclus van de stichting „Musica Mosaetrajectensis“.

— Er waren rouw en medeleven om het verscheiden van stadgenoten: om het heengaan van stadsarchitect ir. F. Dingemans, van de Maastrichtse Groninger prof. dr. Vos, van de chemicus prof. dr. H. Salmang, de oud-direkteur van gemeentewerken ir. F. Dresens en de operazanger Jules Moes.

— De Kultuurprijs Limburg 1961 werd dit jaar door het Limburgs Anjerfonds toegekend aan de Z.Eerw. Heer Leo Linssen, voor zijn belangrijk werk voor cultuur en kunst in ons gewest. De Limburgse Jongerenprijs voor kunst ging naar de Tegelse beeldhouwer Piet Killaers, wonende in onze stad. De Commissaris der Koningin reikte de onderscheidingen op 29 december uit tijdens een feestelijke zitting van de Culturele Raad Limburg.

— Het industriële leven van Maastricht werd tweemaal verontrust door een staking van Sphinx-arbeiders; deze sociale geschillen konden gelukkig vrij spoedig worden bijgelegd.

— Zo is ook het jaar 1961, evenals zijn voorgangers, gevuld geweest met grotere en kleinere gebeurtenissen, die ieder op zich een kring van belangstellenden en belanghebbenden in beroering hebben gebracht; feiten, die het leven ook nu weer interessant hebben gemaakt, of belevingen waren van prettige dan wel droevige aard, zij zullen door een nieuw jaar, met nieuwe gebeurtenissen, weer verdrongen worden: zo is nu eenmaal het leven, ook in Maastricht! . . .

Levenskracht

Op 10 november 1961 was het 100 jaar geleden, dat de spoorverbinding tussen Maastricht en Luik werd geopend. Merkwaaardigerwijze blijkt dit eeuwfeest door onze stad geheel te zijn vergeten. Toch was deze eerste integratie tussen Nederland en België, na de nationale begrenzingsen tussen België en Limburg van 1839, de eerste stap van toenadering in het huidige land zonder grenzen.

De samensteller van het gemeenteverslag van Maastricht over 1861 boekstaafde de opening van de spoorlijn naar Luik met een vermelding van de feestelijke viering dezer gebeurtenis in onze versierde stad, en met het konstateren van „het groot algemeen belang, dat wederzijds in het daarzijn van deze onze verbinding met het Europeesch spoorwegnet voor handelswerken en verbroedering wordt gezien”

Het jaaroverzicht Maastricht in 1961 kan de herdenking van deze eerste stap naar betere verbindingen met Luik van honderd jaar geleden koppelen aan een andere, de thans recente opheffing van de Stop van Ternaaien, die een onbelemmerde doorvaart voor grotere schepen tussen beide genoemde steden, in het raam van het West-Europese waterwegennet, mogelijk maakt.

Sterker dan de ontwikkeling van deze integratie in ons „land zonder grenzen” was de groei van Maastricht in de laatste honderd jaar. Een eeuw geleden telde onze stad een bevolking van 26.464 zielen en werkte het gemeentebestuur met een begroting, sluitende op een totaal van rond f 250.000,—. Hoewel de bevolking van Maastricht in de afgelopen eeuw drie en een half maal toenam is het budget van het gemeentelijk beleid voor openbare voorzieningen gestegen tot een bedrag van bijna vijftien miljoen, het zestigvoudige van het begrotingscijfer in 1861!

Wel een bewijs hoe de gemeentelijke zorg op velerlei gebied in de afgelopen eeuw toenam.

De ontwikkeling en uitbreiding van Maas-

tricht hebben zich in een aanvankelijk traag, maar in deze eeuw meer en meer versneld, tempo voltrokken. In de laatste vijftien jaar nam die ontwikkeling een welhaast stormachtig karakter aan.

Het afgelopen jaar vormt eveneens een belangrijke schakel in die na-oorlogse felle levenskracht naar een toekomst, welke zal kunnen voortbouwen op wat tot nu toe tot stand kwam of werd voorbereid.

Het jaar 1961 zal, in de opgang van Maastricht naar een bloeiende werk- en woonstad, kleurig verweven blijken in het historisch stramen van monumentaliteit en moderne vernieuwingen en aanpassingen. „Door alle ieuwe heer” blijft Maastricht zó een stad, die de liefde, toewijding en offervaardigheid van haar inwoners kan en mag eisen!

In opdracht van het Stadsbestuur van Maastricht schreef Jan van Term de tekst van dit jaaroverzicht. Frans Slijpen maakte de tekeningen.

Voor de omslag werden foto's gebruikt van het Bedrijf Openbare Werken (Karel Kambier); aan de binnenzijden werd afgedrukt een door Frans Lahaye gemaakte reproductie van een wandtapijt uit de Collegekamer van het Stadhuis.

Tussen de tekst staan foto's van Leon Bemelmans, Ton Heyn, Fotobureau „Het Zuiden“, Lou van Kollem, Frans Lahaye, Charles Thewissen Jr., Luchtfoto Trekair, Jacques Voets en van het Bedrijf Openbare Werken (Karel Kambier). De tekening van het uitbreidingsplan „Biesland“ is van het Bedrijf Openbare Werken, het reconstructieplan Stadspark van ir. J. Vallen I.i.

De Clichéfabriek Maastricht maakte de clichés.

Het boekje werd gedrukt bij de N.V. Leiter-Nypels naar een layout van Jan Dieteren.

